

ASUMISEN HINTA HEIKENTÄÄ KOHTUULLISEN KULUTUKSEN MAHDOLLISUUKSIA HELSINGISSÄ

Tavallisesti köyhyyden kehitystä kuvataan suhteellisella tuloköyhyyssasteella. Sen mukaan kotitalous on köyhä tai pienituloisen, jos sen nettotulot ovat pienemmät kuin 60 prosenttia väestön keskimääräisestä tulotasosta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on nostanut tuloköyhyyssasteen rinnalle ns. minimibudjettiköyhyyssrajan, koska suhteellinen tuloköyhyys ei ota huomioon asumiskustannuksia. Minimibudjettilaskemisessa on taustaoletuksia, joista esimerkiksi laskelmissa käytetyt asumiskustannukset ovat saattaneet tuntua pääkaupungissa todellisuudelle vierailta (ks. Mukkila ym. 2017).

Nämä köyhyyden kehityksen tunnusluvut kuvaavat ajallista muutosta kohtuullisen hyvin, mutta ne väistämättä tasoittavat alueellisia eroja. Siksi halusimme selvittää, missä määrin Helsingin asumiskustannukset eroavat näistä keskimääräisistä luvuista ja mitä vaikutusta sillä on minimibudjettiköyhyyteen.

Minimibudjetti köyhyyden kuvaajana

Minimibudjetilla tarkoitamme kohtuullisen vähimmäiskulutuksen viitebudjettia. Kuluttajatutkimuskeskuksen laatimat kohtuullisen vähimmäiskulutuksen viitebudjetit määrittelevät, mitä tavaroita ja palveluita kohtuullisen minimin mukaiseen elintason tarvitaan ja kuinka paljon siihen kuluu rahaa. (Ks. Lehtinen & Aalto 2013.) Minimibudjetit voidaan laajentaa kaikille kotitalouksille (ks. Mäkinen 2016).

Köyhiksi kotitalouksiksi tulkitsemme ne, joiden tulotaso jää tämän kohtuullisen kulutuksen rajan alle.

Vuokra-asuntojen rahoitusmuoto vaikuttaa Helsingissä enemmän kuin muualla

Kuviossa 1 tarkastelemme minimibudjettien alle jäävissä kotitalouksissa elävien henkilöiden suhteellista osuutta Helsingissä vuosina 2013–2017. Lisäksi kiinnitämme huomion siihen, kuinka suuri osuus alle 18-vuotiaista elää minimibudjettiköyhyyssrajan alle jäävissä kotitalouksissa.

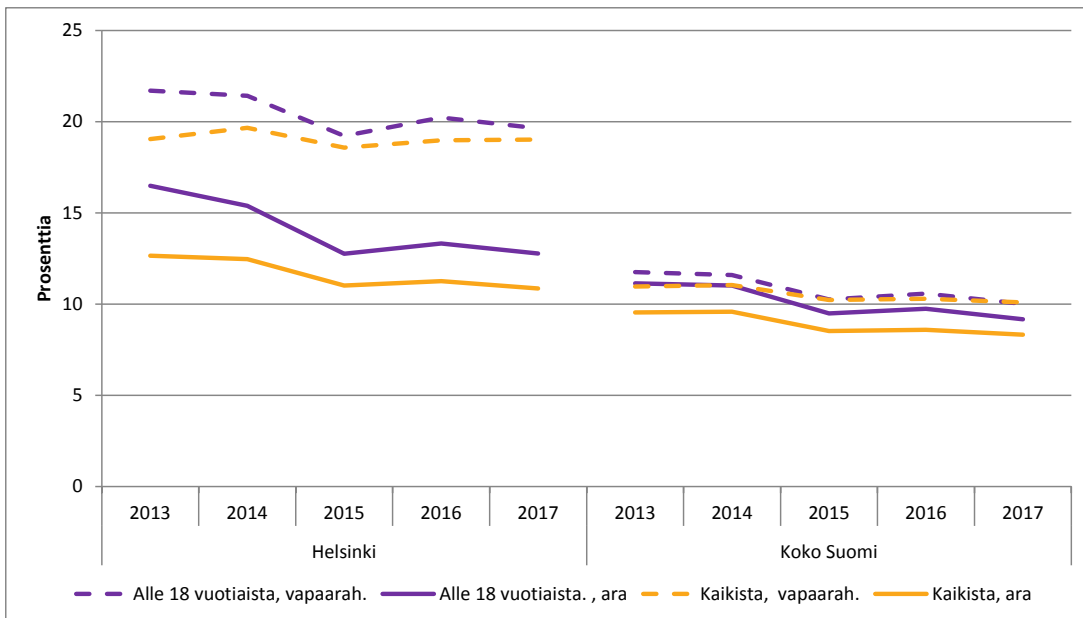
- Helsingissä merkittävästi suurempi osuus alle 18-vuotiaista elää minimibudjettirajan mukaan köyhissä kotitalouksissa kuin muualla Suomessa.
- Helsingiläiset kotitaloudet elävät muuta maata yleisemmin minimibudjettirajan alapuolella.
- Helsingissä vapaarahoitteisten asuntojen hintataso on merkittävästi ARA-rahoitteisia korkeampi. Muualla ero selvästi pienempi.
- Köyhyyden torjumisessa ja asuntokysymyksen ratkaisussa on otettava huomioon alueelliset erot.

Käytämme oletuksena vuokralla asuvien asumiskustannuksista vapaarahoitteisten asuntojen keskivuokria ja ARA-rahoitteisten asuntojen keskivuokria.

Alle 18-vuotiaiden köyhissä kotitalouksissa elävien osuus on sekä koko maassa että Helsingissä suurempi kuin kaikkien köyhissä kotitalouksissa elävien osuus. Näin on molemmilla vuokraoletuksilla. Ero Helsingissä on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin koko maan keskiarvo.

Kuviosta voimme nähdä, että asumisen kalleus Helsingissä tuottaa kaikissa ryhmissä suhteellisesti suuremman osuuden köyhiä verrattuna koko maahan. Asuminen ARA-vuokra-asunnoissa lisää mahdollisuuksia kulutukseen, mutta reilu kymmenys kotitalouksista jää alle minimibudjettirajan myöskin näillä oletuksilla.

Ero koko maan ja Helsingin välillä säilyy, vaikka huomioimme laskelmissa, että kotitalous saa asumistukea sekä sen lisäksi vielä toimeentulotukea tilanteessa, jossa asumistuki ei riitä kattamaan asumiskustannuksia.

Kuvio 1. Minimibudjetilla mitattu köyhien osuus sekä köyhissä kotitalouksissa asuvien alle 18-vuotiaiden osuus Helsingissä ja koko maassa simulointien perusteella. Oletuksena on, että kaikkien vuokralla asuvien kotitalouksien vuokra on joko vapaarahoitteisten keskivuokrien mukainen tai ARA-rahoitteinen.

Asuntokysymyksen ratkaisu lähtee paikallisten olosuhteiden tuntemisesta

Arvioon köyhien kotitalouksien määrästä vaikuttaa se, mitä mittaria käytetään. Tässä köyhyysrajana käytimme minimibudjettia, koska se huomioi asumiskustannukset. Kun asumisesta maksetaan enemmän, jää muuhun kulutukseen, kuten ruokaan, vähemmän rahaa (ks. Rajjas 2017).

Elinolosuhteet poikkeavat kasvukeskuksissa muusta maasta – jo tämä yksittäinen tarkastelu kertoo Helsingin erityisyydestä. Helsingin trendit olisivat syytä ottaa tarkasteluun koko maan lukujen rinnalle, jotta politiikkavaikutusten alueellisia eroja pystyttäisiin ymmärtämään nykyistä paremmin.

Lisätietoja:

Susanna Mukkila & Paula Saikkonen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (etunimi.sukunimi@thl.fi)

Lähteet:

Lehtinen, Anna-Riitta & Aalto, Kristiina (2014) Viitebudjettien päivitys vuodelle 2013. Mitä kohtuullinen eläminen maksaa? Kuluttajatutkimuskeskus, Tutkimuksia ja selvityksiä 3.

Mukkila, Susanna, Ilmakunnas, Ilari, Moisio, Pasi & Saikkonen, Paula (2017) Perusturvan riittävyys ja köyhyys 2017. Helsinki: THL, Tutkimuksesta tiiviisti 31/2017.

Mäkinen Lauri (2016) Viitebudjettipohjaisen köyhyysmittarin rakentaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Työpäperi 10/2016.

Rajjas, Anu (2017) Onko kaikilla varaa syödä terveellisesti ja vastuullisesti? Yhteiskuntapolitiikka 82 (4), 468–471.

Tackling Inequalities in Time of Austerity (TITA)
Strategisen tutkimuksen konsortiohanke
Suomen Akatemia
www.utu.fi/tita

